

LupaMuutoshanke

Vertailumaat

Erkki J. Hollo
14.3.2019

Yleistä

- ▶ Vertailumaat toimeksiannon mukaisesti:
  - Ruotsi
  - Saksa (Baijeri)
  - Itävalta
- ▶ Taustalla vesioikeudellinen erityislainsäädäntö
- ▶ VPD:n synnyttämät muutosvaatimukset on saatettu kansallisesti voimaan lainmuutoksin ja integroidusti lupaharkintaan.

Ruotsi

- ▶ Vesioikeusjärjestelmän muutos tapahtui aikoinaan ympäristökaariratkaisuna (Miljöbalk)
- ▶ Sen rinnalla lähinnä vesirakentamista koskeva erityislaki (L om vattenverksamhet), mutta lupaharkinnan perusteet MB:n yleistasolla.
- ▶ Ympäristötavoitteista ja toimenpideohjelmista säädetään MB 5 luvussa.

Ruotsi/2019 uudistuksen tausta

- ▶ 2016 puoluiden energiapoliittinen sopimus.
- ▶ Päälinjat:
  - ▶ 1) vesivoiman kiinteistöveron alentaminen 2017 lähtien neljän vuoden aikana;
  - ▶ 2) EU-oikeuden vaatimusten täyttäminen vesirakentamisessa;
  - ▶ 3) ympäristövaatimusten uudistaminen vesirakentamisessa, mutta ympäristötavoitteiden saavuttaminen ilman aiheetonta hallinnollista tai taloudellista rasitusta; ja
  - ▶ 4) tarkistamiskustannusten säilyttäminen vesivoimatoimijalle.

Ruotsi/Lainsäädäntömuutokset

- ▶ Vesivoiman tuotantoon liittyvien vesilupien lupaehtojen päivittäminen ympäristökaaren modernien ympäristövaatimusten mukaisiksi.
- ▶ Luvat eivät jatkossa saa olla yli 40 vuotta vanhempia (MB 11:27). Laitoksen omistaja vastaa päivittämisen hakemisesta ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Lupien päivittämisestä, sen aikataulusta sekä vesivoima- ja vesienhoitointressien yhteensovittamisesta valmistellaan erillinen suunnitelma (MB 11:28).

Ruotsi/Tavoitteiden päivitys

- ▶ Lainsäädäntö mahdollistaa vesimuodostumien luokittelun ja ympäristölaatu normien tarkistamisen lupien päivittämisen yhteydessä. Tuomioistuin voi tarvittaessa saattaa nämä asiat ja poikkeusten harkinnan vesienhoitoviranomaisen käsiteltäväksi.

Ruotsi/Muutoksen korvausvaikutus

- ▶ Oikeus saada korvausta luvan tarkistamisesta aiheutuvista vesivoimamamenetyksistä poistuu 10 vuoden siirtymäajan kuluessa. Siihen asti korvausta maksetaan menetetyistä vedestä tai putouskorkeudesta taikka säännöstelyn rajoittamisesta, mutta toiminnanharjoittajalla on sietämisvelvollisuus n. 20 %:n määrällä (MB 31:20–23).

Saksa/Toimivallan jako

- ▶ Saksan vesitalouslaki 2009 (WHG, uudistus 2017). Kattaa myös vesiensuojelun (vrt. VL 1961)
- ▶ Liittovaltiolla ensisijainen vesilainsäädännön kompetenssi: EU-oikeuden implementointi
- ▶ Osavaltioiden vesilait historiallisesti erilaisia, enää täydentävää lainsäädäntövaltaa vesiasioissa. Viranomaiset osavaltioissa.

Baijerin vesilaki 2010 (BayWG)

- ▶ Osin WHG:ta täydentävää hallinnollista sääntelyä
- ▶ Delegoitua poikkeamisvaltaa
- ▶ Tietyillä osa-alueilla perinteisesti itsenäinen sääntelytoimivalta

Saksa / Päättöksenteko

- ▶ Tulkinnat osavaltion vesiviranomaisissa ja hallinto-oikeuksissa, viime asteena liittovaltion hallinto-oikeus (Bundesverwaltungsgericht)
- ▶ Kaksi lupatyyppeä
  - Muutettavampi "Erlaubnis" (lähinnä päästöissä ja vesiaiineen ostoissa)
  - Substanssiltaan suojatumpi "Genehmigung" (raskaampi menettely)

Saksa/Lupien kesto

- ▶ Erlaubnis-tyyppin lupa antaa valtuuden toistaiseksi käyttää vesimuodostumaa tiettyä tarkoitusta varten. Jälkikäteiset lupamääräykset. Ei määräaika-suojaa.
- ▶ Bewilligung-lupa annetaan määräajaksi, joka erityisestä syystä saa ylittää 30 vuotta.
  - Jälkikäteiset muutosvaatimukset (suppeammat)
  - Peruuttaminen
  - Sovittelu

Saksa/VPD:n implementointi

- ▶ WHG:ssa ja asetuksissa VPD:tä myötäilevä sääntely
- ▶ Mikäli ilmenee, ettei vesitaloustavoitteita voida saavuttaa, on syyt siihen selvitettävä, vesienkäyttöluvat ja valvontaohjelmat tarkistettava ja tarpeen mukaan sovitettava sekä jälkikäteen lisättävä tarvittavat toimenpiteet toimenpideohjelmaan.
- ▶ Weser-ratkaisun jälkipuinti BVerwG:ssa

Saksa/Suunnittelualuerajoitus

- ▶ Osavaltiot voivat säätää yleisten vesisidonnaisten tarpeiden turvaamiseksi suunnittelualueista, joilla kielletään toimenpideohjelman vuoksi alueiden arvoa olennaisesti lisäävien tai toimeenpanoa merkittävästi vaikeuttavien hankkeiden toteutus.

Saksa/Muutoksen korvausvastuu

- Korvauksetta voidaan asettaa vain muita kuin rakenteisiin ja vesimäärän käytettävyyteen kohdistuvia olennaisia rajoituksia (Genehmigung).
- Jos näistä on kysymys, niitä voidaan asettaa, kun ne ovat tarpeen yleiseen etuun kohdistuvan erittäin merkittävän haitan torjumiseksi.
Korvausvelvollisuus (kohtuullistettu) on tällöin olemassa.

Itävalta/Järjestelmä

- ▶ Vesioikeuslaki (Wasserrechtsgesetz, WRG) on annettu 1959 ja päivitetty nykyiseen asuunsa 3.2.2019.
- ▶ Ohjausvalta ja vastuu ylikansallisten velvoitteiden täyttämisestä on liittovaltion hallituksella ja ympäristötoimialan ministeri(ö)llä.
- ▶ Lupaviranomaisina osavaltioissa ovat liittovaltion aluehallintoon kuuluva ylin viranomainen. Osavaltioiden omia viranomaisia ovat maatalousministeriö ja osavaltion aluehallintovirastot, joista jälkimmäiset toimivat osin lupaviranomaisina.

Itävalta/VPD:n integrointi

- ▶ Kestävän vesitalouden periaate eri muodoissaan on ilmaistu WRG 30 §:ssä. Vesipolitiikan puitedirektiivin edellyttämistä suunnitteluvaatimuksista ja ympäristötavoitteista säädetään lain 30a–30g §:ssä sekä vesienhoitosuunnittelusta ja toimenpideohjelmista WRG 55a–55p §:ssä.

Itävalta / Luvanvaraisuus

- ▶ Kaikenlainen vesien käyttö, joka ylittää julkisissa vesissä yleiskäytön rajat tai yksityisten vesien kohdalla oman tarpeen taikka joka voi vaikuttaa toisten etuihin ja oikeuksiin, on luvanvarainen (WRG 9 §). Poikkeuksena vähäinen omistajankäyttö.
- ▶ Hankkeen tarkoituksen muutos vaatii luvan. Jos muutoksen syynä on teknisen tason vaatimuksen seuraaminen tai vesistöolojen muutos, asetettu määräaika määrätään uudelleen.

Itävalta/Luvan kesto ja muutos

- ▶ Lupa myönnetään kerrallaan määräajaksi, joka määritellään *kulloinkin* pisimmäksi toteuttamiskelpoiseksi määräajaksi, kasteluhankkeissa enimmäisaika on 25 vuotta, muissa 90 vuotta (WRG 21 §).
- ▶ Lupa tulee yleisten etujen vastaisuuden perusteella hylätä tai hyväksyä vain lupamääräyksen.

Itävalta / Lupa-asian esivaiheita

- ▶ Laaja-alaisen hankkeen ollessa kyseessä voidaan hakemuksesta tehdä ensin *periaatehyväksyntä* samalla määrittäen, mitä ehtoja ja ratkaisuja siihen liittyy.
- ▶ Vesihanketta valmisteltaessa tulee jo ennen luvan hakemista olla yhteydessä vesienhoitosuunnittelusta vastaavaan viranomaiseen hankkeen laadun ja vaikutusten selvittämiseksi.

Itävalta / Poikkeamislupa

Esim.: Schwarze Sulm 21a § ja 104a § (EUT C-346/14)

- ▶ Luvanvaraiselle hankkeelle voidaan myöntää lupa yleisten etujen tarkastelun perusteella vain, jos
- ▶ 1) kaikki käytännössä mahdolliset toimenpiteet pinta- ja pohjavesimuodostumien tilaan haitallisesti vaikuttavien tekijöiden vähentämiseksi on tehty,
- ▶ 2) poikkeamat yleisten etujen perusteella on perusteltu tai osoitettu, että poikkeamat ovat hyödyllisempiä kuin ympäristötavoitteista ympäristölle johtuvat tarpeet
- ▶ 3) eikä muutoksia ole mahdollista toteuttaa muulla teknis-taloudellisesti kohtuullisella tavalla (WRG 104a §).

Itävalta / Olevat laitokset

- ▶ Olevien vesilaitosten osalta tulee kysymykseen saneerausvelvoitteiden asettaminen. Laitosten omistajien tulee, kun niiden osalta saneerausvelvollisuus on todettu, kahdessa vuodessa esittää lupaviranomaiselle saneeraushakemus tai määräajassa suljettava laitos.

Kunnostus- ja parantamisohjelmat

- ▶ Jos ympäristötavoitteita ei jonkin vesistön tai vesistönosan osalta saavuteta, maaherran tulee määrätä asteittain saavutettavan kunnostusohjelman toimista tilatavoitteiden saavuttamiseksi (WRG 33d §).
- ▶ Pintavesien parantamisohjelman tulee noudattaen suhteellisuuden periaatetta johtaa hydromorfologisten olosuhteiden parantamiseen, jätevesien vähentämiseen ja tehokkaaseen puhdistamiseen, haitta-ainepitoisuuksien vähentämiseen.

Itävalta/Muutosten korvauskynnys

- ▶ Kohtuuttomia toimenpidemääräyksiä ei muutostilanteessa saa asettaa. Luvanhaltijalle on annettava määräaika esitettyjen muutosten suunnittelua varten. Vaatimusten täyttäminen ei saa olla suhteetonta verrattuna tavoiteltavaan etuun.
- ▶ Kohtuullisuuskynnyksen ylittyessä yleisten etujen vaatiessa korvausvelvollisuus määräytyy kuten pakkotoimissa.

KIITOS !